

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Obdo/87/2020
Identifikačné číslo spisu:	4113200538
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivana Nemčeková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:4113200538.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Rímskokatolícka cirkev, Žilinská diecéza, so sídlom: J. Kalinčiaka 1, Žilina, IČO: 42 063 042, zastúpeného advokátskou kanceláriou: MAPLE & FISH s.r.o., so sídlom Žižkova 22B, Bratislava - mestská časť Staré mesto, IČO: 36 718 432, proti žalovanému: IMA INVEST s.r.o., so sídlom Hviezdoslavova 41, 953 01 Zlaté Moravce, IČO: 36 520 349, zastúpenému: Advokátska kancelária JUDr. René Hudzovič, s.r.o., so sídlom Štefánikova trieda 49, Nitra, IČO: 36 860 697, o zaplatenie 34.560 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 20Cb/43/2013, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 17. septembra 2019, č. k. 15Cob/148/2018-635, v znení opravného uznesenia z 28. októbra 2020, č. k. 15Cob/148/2018-765, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 17. septembra 2019, č. k. 15Cob/148/2018-635, v znení opravného uznesenia z 28. októbra 2020, č. k. 15Cob/148/2018-765, z r u š u j e
a v r a c i a mu vec na ďalšie konanie.

II. Uznesenie Okresného súdu Nitra z 12. decembra 2019, č. k. 20Cb/43/2013-666,
vo výroku III. o trovách konania z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej tiež „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. marca 2018, č. k. 20Cb/43/2013-477, v znení doplnčacieho rozsudku z 19. októbra 2018, č. k. 20Cb/43/2013-617, konanie v časti úroku z omeškania vo výške 0,57% ročne zo sumy 34.560 eur od 8. augusta 2012 do zaplatenia zastavil; návrh žalovaného na prerušenie konania zamietol; žalobu zamietol; žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania v rozsahu 100% a svedkovi F. B. nahradiť svedočné v rozsahu 100%.

2. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že po zhodnotení vykonaného dokazovania

dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby.

Z vykonaných dôkazov vyplynulo, že medzi stranami došlo 1. júna 2009 k uzatvoreniu nájomnej zmluvy (ďalej tiež „nájomná zmluva“), predmetom ktorej bolo prenechanie predmetu nájmu špecifikovaného v čl. I. tejto zmluvy na dočasné užívanie žalovanému

za podmienok dohodnutých v uvedenej zmluve. Jednalo sa o užívanie predmetu nájmu

za účelom užívania lesných pozemkov, poľnohospodárskej výroby a výkonu rybárskeho práva. K uvedenej nájomnej zmluve bol 27. júla 2009 uzatvorený Dodatok č. 1 (ďalej tiež „dodatok“), ktorým došlo okrem iného aj k rozšíreniu účelu nájmu na užívanie predmetu nájmu na prípadné vykonávanie dobývania nevyhradených nerastov, ktoré sú súčasťou pozemkov tvoriacich predmet nájmu. Zároveň sa strany v predmetnom dodatku dohodli,

že nájomca si je vedomý, že prípadné využitie predmetu nájmu na účely dobývania nevyhradených nerastov, je podmienené získaním súhlasov, resp. povolení vydaných podľa zákona č. 44/1988 Zb. v znení neskorších predpisov a zákona č. 51/1988 Zb. v znení neskorších predpisov, miestne príslušným banským úradom, a že prenajímateľovi vznikne právo na odplatu podľa týchto predpisov. Pokiaľ žalobca v konaní tvrdil, že medzi stranami bola uzavretá dohoda, na základe ktorej bol žalovaný povinný uhradiť žalobcovi sumu

0,40 eur za tonu vyťaženého kameňa, podľa názoru súdu prvej inštancie v konaní nebolo preukázané, že by žalovaný bol povinný žalobcovi platiť odmenu za vyťažený kameň v roku 2011 v takejto výške. Súd nezistil skutočnosti svedčiace o neplatnosti dodatku a mal za to,

že žalovaný bol oprávnený vykonávať dobývanie nevyhradených nerastov (ťažiť kameň

na pozemkoch, ktoré boli predmetom nájmu) bez povinnosti platiť inú sumu okrem nájomného. K tvrdeniu žalobcu o tom, že dohodu o ťažbe kameňa nemožno považovať

za súčasť nájomnej zmluvy a odplatu za ťažbu kameňa za súčasť nájomného, súd prvej inštancie uviedol, že predmetom nájmu sú nehnuteľnosti špecifikované v nájomnej zmluve, ktoré prenechal žalobca žalovanému na dočasné užívanie - nájom, pričom v čl. II uvedenej zmluvy bol dohodnutý účel užívania predmetu nájmu, ktorý bol rozšírený dodatkom o ťažbu nevyhradených nerastov. Samotná ťažba nevyhradených nerastov, ani ložisko kameňa,

nie sú predmetom nájmu, ale jeho predmetom sú nehnuteľnosti, ktoré sa ich užívaním nespotrebnujú, pričom možnosť brať plody a úžitky z predmetu nájmu Občiansky zákonník umožňuje. Súd prvej inštancie sa tiež zaoberal tým, či je možné predmetný nárok posúdiť

ako bezdôvodné obohatenie. Dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k naplneniu žiadnej zo skutkových podstát bezdôvodného obohatenia, keďže súd konštatoval platnosť dodatku k nájomnej zmluve, na základe ktorej sa plnilo. Za plnenie, ktoré žalovaný získal (dobývanie nevyhradeného kameňa), žalobcovi prináležalo protiplnenie, ktorým bolo nájomné dohodnuté v nájomnej zmluve, bez ohľadu na množstvo vyťaženého kameňa a odplata v zmysle zákona č. 44/1988 Zb. a zákona č. 51/1998 Zb.

3. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Nitre (ďalej tiež „odvolací súd“), rozsudkom zo 17. septembra 2019, č. k. 15Cob/148/2018-635, potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti, ktorou súd prvej inštancie žalobu zamietol a rozhodol o nároku

na náhradu trov konania. Odvolací súd žalobcovi zároveň uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%.

4. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku skonštatoval správnosť skutkových a právnych záverov napadnutého rozhodnutia, s ktorými sa stotožnil.

S prihliadnutím na zistený skutkový stav odvolací súd akceptoval názor súdu prvej inštancie, podľa ktorého v zmysle dodatku k nájomnej zmluve by mal žalobca ako prenajímateľ právo na odplatu podľa zákona č. 44/1988 Zb. a zákona č. 51/1998 Zb., pričom však tieto neupravujú žiadnu odplatu a uvedené nemôže mať za následok neplatnosť takejto dohody.

Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia odvolací súd poukázal na skutočnosť,

že podľa čl. IX. bod 2. nájomnej zmluvy je možné túto zmluvu upraviť, zmeniť alebo doplniť písomnými číslovanými dodatkami podpísanými zmluvnými stranami. Jediný písomný dodatok k tejto nájomnej zmluve upravil predmet časti nájmu (dobývanie nevyhradených nerastov) a nárok prenajímateľa na odplatu podľa zákona č. 51/1998 Zb. a zákona

č. 44/1988 Zb. Podľa čl. III. ostatné ustanovenia pôvodnej zmluvy zostávajú nezmenené.

Z obsahu podanej žaloby je nepochybné, že žalobca sa podanou žalobou domáhal zaplata sumy 34.560 eur spolu s príslušenstvom ako odplaty za realizovanú ťažbu za rok 2011.

S poukazom na ustanovenie § 40 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

(ďalej tiež „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“), ako aj čl. IX. bod 2 nájomnej zmluvy, skonštatoval, že doplniť a meniť uzavretú nájomnú zmluvu bolo jednoznačne možné výlučne písomnou formou. Z obsahu dodatku nevyplýva žiadna skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver o tom, že medzi zmluvnými stranami došlo k dohode o nároku žalobcu

ako prenajímateľa na účtovanie ceny 0,4 eura za 1 tonu vyťaženej horniny.

Taktiež z výpovedí vypočutých svedkov nebolo preukázané uzavretie takejto dohody, z ktorej by tento nárok vyplýval, pričom s poukazom na vyššie uvedené by takáto dohoda musela

byť uzavretá v písomnej forme. Odvolací súd sa taktiež stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o neexistencii nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia, nakoľko, vychádzajúc z argumentácie o platnosti dodatku, nebola naplnená žiadna zo špecifikovaných foriem bezdôvodného obohatenia v zmysle ust. § 451 OZ.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ust. § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1

písm. b/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Navrhol dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 písm. f/ CSP dovolateľ odôvodnil nepreskúmateľnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu. Podľa názoru dovolateľa odvolací súd pri svojom rozhodovaní nezaujal žiadne stanovisko k argumentácii žalobcu, ktorú možno v súvislosti s právnym posúdením považovať za zásadnú - že pozemok, na ktorom

sa kameňolom (ložisko kameňa) nachádza, nemožno považovať za plodonosnú vec alebo úžitok spojený s užívaním pozemku, a preto ani za spôsobilý predmet nájmu, nakoľko

by to odporovalo účelu nájmu, ktorým je prenechanie užívania majetkovej podstaty, ktorej zásadnou vlastnosťou je nespotrebitelnosť. Podľa názoru žalobcu odvolací súd porušil jeho práva aj tým, že sa v celom rozsahu stotožnil s konštatovaním súdu prvej inštancie, že žalobca v konaní nepreukázal vôľu zmluvných strán rozšíriť účel nájmu za odplatu a v tejto súvislosti poukázal na viacero dôkazov žalobcom predložených v konaní, ktoré preukazujú vôľu strán smerujúcu k odplatnosti ťažby kameňa. Dovolateľ zároveň považoval rozhodnutie odvolacieho súdu za prekvapivé, keďže odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil s poukazom na ust. § 40 ods. 2 OZ bez toho, aby sa žalovaný dovolával neplatnosti podľa uvedeného ustanovenia.

7. Dovolateľ vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b/ CSP v dovolaní sformuloval dve právne otázky, ktoré považoval za odvolacím súdom nesprávne právne posúdené a ktoré v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte neboli vyriešené:

a) či spôsobilým predmetom nájmu môže byť pozemok, na ktorom sa nachádza kameňolom (ložisko kameňa) v prípade, keď účelom užívania predmetného pozemku je výlučne ťažba kameňa, resp. vyťaženie ložiska kameňa, ktoré sa ťažbou celkom spotrebuje a viac neobnoví, t.j. neprináša opakujúce sa plody alebo úžitky;

b) či dojednanie o výške nájomného, ktoré bolo stranami sporu ako zmluvnými stranami pôvodne dojednané v nájomnej zmluve (uzavretej podľa zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme hospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov) za užívanie a obhospodarovanie lesných pozemkov a s tým spojenú ťažbu dreva (v zmysle § 20 zákona č. 504/2003 Z. z.) možno považovať za určité a teda platné, keď podľa neskôr uzavretého dodatku k nájomnej zmluve sa výška pôvodne dojednaného nájomného má (údajne) vzťahovať aj na odplatu za (dodatkom) dojednané užívanie pozemkov za účelom ťažby kameňa.

8. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol. Vo vzťahu k namietanej nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu uviedol, že rozhodnutie odvolacieho

súdu, v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie, dávajú odpovede na všetky relevantné otázky, ktoré súdy v predmetnom konaní mali zodpovedať. K ďalšej dovolacej námietke uviedol, že skutočnosť, že na základe vykonaného dokazovania sa odvolací súd stotožní v celom rozsahu so skutkovými závermi súdu prvej inštancie, nezakladá porušenie práva žalobcu na spravodlivý proces, inak by nikdy pri rozhodovaní o odvolaní nemohol odvolací súd rozhodnúť spôsobom vyjadreným v ust. § 387 ods. 1 CSP. Žalovaný ďalej uviedol, že ani námietku o prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu nepovažuje za dôvodnú, keďže neboli kumulatívne splnené všetky podmienky podľa ust. § 382 CSP. Skonštatoval, že konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté vadou zmätočnosti podľa ust. § 420 písm. f/ CSP. K dovolaciemu dôvodu podľa ust. § 432 CSP uviedol, že z dovolania nie je možné vyvodiť s interpretáciou alebo s aplikáciou akého konkrétneho ustanovenia dovolateľ nesúhlasí, a rovnako nepredložil žiadnu vlastnú argumentáciu, ktorá by sa týkala riešenia uvedených otázok. Navrhol preto dovolanie v tejto časti odmietnuť podľa ust. § 447 písm. f/ CSP.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 veta pred bodkočiarkou CSP) preskúmal vec a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je potrebné zrušiť.

10. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu. Výnimočnosti tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti.

11. Najvyšší súd v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 opakovane vyjadril záver, aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne, a v záujme právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd vo veci konať a rozhodnúť o veci samej, čo platí pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázky posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

12. Podľa ust. § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

13. Podľa ust. § 420 CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

15. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany, v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu, nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu, spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak

zároveň znamená
aj porušenie procesných práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky
(ďalej aj „ústava“).

16. Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle ust. § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom vymedzenému dôvodu zmätočnosti skutočne došlo.

17. Žalobca v dovolaní namietal, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je nepreskúmateľné.

18. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP a ust. § 393 ods. 2 CSP upravujúcich náležitosti odôvodnenia rozhodnutí odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami (námietkami) uvedenými v odvolaní. Ustanovenie § 387 ods. 2 CSP umožňuje odvolaciemu súdu použiť tzv. skrátené odôvodnenie rozhodnutia v prípade, ak sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V takomto prípade sa môže v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia a prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Zákon však vyžaduje, aby aj v prípade skráteného odôvodnenia odvolací súd zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní na súde prvej inštancie, pokiaľ sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Povinnosťou odvolacieho súdu je zároveň vysporiadať sa v odôvodnení rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (III. ÚS 314/2018).

19. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

20. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

21. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného

procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu

na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu

na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 písm. f/ CSP.

22. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu

býť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

23. K námietke nepreskúmateľnosti súdnych rozhodnutí dovolací súd vo svojich rozhodnutiach vydaných po 1. júli 2016 odkazoval aj na závery zjednocujúceho stanoviska, ktoré prijala občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

3. decembra 2015 pod č. R 2/2016 a na ktoré v dovolaní poukázal tak dovolateľ

ako aj žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu. Podľa tohto stanoviska: „Nepreskúmateľnosť“ rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“ Dovolací súd však v tomto smere poukazuje na názor ústavného súdu vyslovený v uznesení sp. zn. I. ÚS 44/2021 z 26. januára 2021, vo vzťahu k aplikabilite stanoviska R 2/2016 po 1. júli 2016, v zmysle ktorého: „z ústavnoprávneho hľadiska, ako aj z hľadiska relevantnej judikatúry EŠLP ťažko bez ďalšieho prijať názor najvyššieho súdu vyslovený v jeho stanovisku R 2/2016, pretože

k podstatnej zmene v právnej úprave prípustnosti dovolania po 1. júli 2016 nesporne došlo, pričom nemožno odhliadnuť od skutočnosti, že rovnakú, ale ani obdobnú úpravu, ktorá bola obsiahnutá v § 241 ods. 2 písm. b/ OSP (tzv. iná vada), Civilný sporový poriadok vo vzťahu

k dovolaniu, resp. jeho odôvodneniu už výslovne ani neobsahuje. Aktuálnosť stanoviska

po nadobudnutí účinnosti novej právnej úpravy dovolania je preto potrebné chápať

v tom zmysle, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere,

že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP. Včlenením formulácie o práve

na spravodlivý proces do textu zákona sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnila.“ (K tomu pozri tiež rozhodnutie ústavného súdu

sp. zn. II. ÚS 120/2020).

24. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, že zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania podľa ust. § 420 písm. f/ CSP. V napadnutom rozhodnutí odvolací súd všeobecne uviedol, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav veci, dôkazy

vyhodnotil v súlade s ust. § 191

ods. 1 CSP a rozhodnutie náležite odôvodnil. Odvolací súd obmedzil odôvodnenie potvrdzujúceho napadnutého rozsudku na konštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvej inštancie v zmysle ust. § 387 ods. 2 CSP vzhľadom na skutočnosť, že sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie;

a na zdôraznenie správnosti poukázal na to, že v konaní nebolo preukázané, že by dohoda o cene za vyťaženie horninu bola (v súlade s § 40 ods. 2 OZ) platne uzavretá v písomnej forme.

25. Odvolací súd sa však napriek výslovnému príkazu obsiahnutému v ust. § 387 ods. 3 CSP, aby sa v odôvodnení vysporiadal s podstatnými tvrdeniami uvedenými

v odvolaní, s takýmito tvrdeniami uvedenými žalobcom, v odôvodnení napadnutého rozsudku dostatočne nevysporiadal, keď v podstate iba paušálne uviedol konštatovanie o správnosti dôvodov uvedených súdom prvej inštancie v zmysle ust. § 387 ods. 2 CSP, bez potrebnej náležitej vecnej a presvedčivej právnej argumentácie. Žalobca pritom v podanom odvolaní uviedol podstatné tvrdenia (námietky) týkajúce sa nesprávnych skutkových zistení zo strany súdu prvej inštancie (body III.1 a III.2 odvolania), nesprávneho právneho posúdenia záväzkového vzťahu medzi stranami sporu, posúdenia otázky ne/možnosti brania plodov a úžitkov z predmetu nájmu (nehnuteľnosti, ktorej súčasťou je ložisko kameňa

ako spotrebiteľnej veci), určitosti dojednania o nájomnom (bod III.3 odvolania); namietol tiež, že „odplata za ťažbu kameňa nemohla byť súčasťou nájomného dohodnutého stranami sporu v nájomnej zmluve č. 1/2009“.

26. Posúdenie veci odvolacím súdom sa teda v rámci odôvodnenia napadnutého rozhodnutia z hľadiska žalobcom predostretej argumentácie neodrazilo v jasnom

a zrozumiteľnom zodpovedaní všetkých, pre vec skutkovo a právne relevantných otázok. Žiada sa v tomto smere aj vo všeobecnosti uviesť, že je potrebné odlišovať peňažný nárok spočívajúci v zmluvnej odmene a peňažný nárok z bezdôvodného obohatenia a teda

je potrebné z kvalitatívne rôznych kritérií posudzovať titul takto uplatneného peňažného nároku, a to v skutkovej ako aj v právnej rovine. Predsa jedna vec je nájomné a spôsob jeho dojednania a iná vec je bezdôvodné obohatenie a jeho možný vznik v prípade, že v zmluve niečo dojednané nie je (napr. možným opomenutím strán, či dodatočne zistenou neplatnosťou dojednania). V dotknutom potvrdzujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, a rovnako

tak v rozhodnutí súdu prvej inštancie, ktoré spolu tvoria integrálny celok, sa nižšie súdy obmedzili len na konštatovanie o platnosti dodatku č. 1 k nájomnej zmluve a o nepreukázaní (platnej) dohody o odplate za vyťaženie horninu. Otázky vzniku možného bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor žalobcu sa súdy nižších inštancií vo svojich rozhodnutiach o spore síce dotkli (súd prvej inštancie v ods. 15, 68, odvolací súd v ods. 55), avšak

bez náležitej reakcie na argumentáciu a odvolacie dôvody žalobcu, keď absentuje vyhodnotenie, právna úvaha odvolacieho súdu o tom, či neexistencia dojednania o určitej odplate, resp. o zvýšení nájomného (tu za vyťaženie horninu) bez ďalšieho znamená vylúčenie možnosti vzniku bezdôvodného obohatenia. Z tohto hľadiska absentuje aj vyhodnotenie,

či vo vzťahu k dojednanému nájomnému vzťahu (k pozemku dodatočne prenajatému

aj na účel ťažby nevyhradených nerastov), môže alebo nemôže byť posudzovaná ako úžitok (ius fruendi) samotná vyťažená hornina, ak má jednorázový spotrebný, neobnoviteľný charakter.

27. Keďže odvolací súd náležitým spôsobom svoje rozhodnutie neodôvodnil tak,

aby dalo odpoveď na všetky podstatné a v konaní stranami nastolené otázky súvisiace s predmetom rozhodovaného sporu, je potrebné ho z uvedených dôvodov považovať (v okolnostiach rozhodovaného sporu) za nepreskúmateľné v takej miere, že došlo

k porušeniu práva žalobcu ako strany sporu na spravodlivý proces a konanie tak bolo zaťažené vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f/ CSP. V uvedenej časti bolo preto dovolanie žalobcu nielen prípustné, ale aj dôvodné.

28. Pokiaľ však dovolateľ namietal nesprávne vyhodnotenie dôkazov zo strany súdu prvej inštancie,

resp. odvolacieho súdu, dovolací súd poukazuje na to, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - viď ustanovenie § 442 CSP („dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd“). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižších inštancií, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

29. Vo vzťahu k námietke dovolateľa týkajúcej sa prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd uvádza, že o prekvapivé rozhodnutie predstavujúce vadu zmätočnosti podľa ust. § 420 písm. f/ CSP ide vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie na odlišných právnych záveroch než súd prvej inštancie, za predpokladu, že nepostupoval v súlade s ustanovením § 382 CSP (k tomu viď aj R 33/2011, ale aj 3Cdo/76/2014, 4Cdo/299/2014, 3Obdo/34/2016, 3Obdo/23/2017 a II. ÚS 541/2011).

30. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana sporu možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné. Výzva odvolacieho súdu podľa ust. § 382 CSP je potrebná vždy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/1/2018).

31. V prejednávanej veci sa však o prekvapivé rozhodnutie odvolacieho súdu nejedná. Rozsudok súdu prvej inštancie bol primárne založený na tom závere, že žalobca v konaní nepreukázal uzavretie takej dohody medzi sporovými stranami, ktorá by oprávňovala žalobcu na účtovanie ceny 0,40 eura za tonu horniny vyťaženej nad rámec nájomného dohodnutého v nájomnej zmluve. Odvolací súd okrem skonštatovania týchto záverov súdu prvej inštancie na zvýraznenie ich správnosti s poukazom na ust. § 40 ods. 2 OZ a čl. IX. bod 2 uviedol, že: „bolo teda jednoznačne možné doplniť a meniť uzavretú Nájomnú zmluvu č. 1/2009 výlučne písomnou formou. Z obsahu Dodatku č. 1 k nájomnej zmluve nevyplyva žiadna skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver v tom, že medzi zmluvnými stranami došlo k dohode o nároku žalobcu ako prenajímateľa na účtovanie ceny 0,4 eura za 1 tonu vyťaženej horniny. Taktiež z výpovedí vypočutých svedkov nebolo preukázané uzavretie takejto dohody, z ktorej by vyplýval nárok žalobcu na sumu 0,4 eura za 1 tonu vyťaženej horniny, pričom s poukazom na vyššie uvedené by takáto dohoda na jej platnosť musela byť uzavretá v písomnej forme.“ Z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil na úplne odlišných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, ale jeho dôvody v dotknutej časti argumentačne podporil a doplnil. Za týchto okolností preto nemožno rozhodnutie odvolacieho súdu považovať za prekvapivé, a preto porušenie žalobcovho práva na spravodlivý proces z tohto dôvodu nevyplyva.

32. Keďže však dovolateľ dôvodne namietal existenciu vady zmätočnosti podľa ust. § 420 písm. f/ CSP, ktoré spočíva v nepreskúmateľnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu ako celku, je jediným možným prostriedkom nápravy zrušenie napadnutého rozsudku (§ 449 ods. 1 CSP) a vrátenie veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 450 CSP), ktoré už bude zodpovedať požiadavkám spravodlivého súdneho procesu a bude obsahovať odpovede na všetky pre rozhodovaný spor podstatné (skutkové a právne) otázky.

33. Úlohou odvolacieho súdu v ďalšom konaní bude preskúmateľným spôsobom sa vysporiadať s námietkami vznesenými žalobcom v odvolaní. V ich rámci bude jeho úlohou sa tiež zaoberať, či so zisteným skutkovým stavom korešponduje záver súdu prvej inštancie, že v danom prípade v súvislosti so žalovaným peňažným nárokom za vytŕaženú horninu v rozhodnom období nezistil ani vznik bezdôvodného obohatenia žalovaného na úkor žalobcu (vlastníka pozemku, na ktorom ťažba nevyhradených nerastov prebehla), inak povedané, či dodatkom č. 1 rozšírený účel užívania prenajatého pozemku pre získanie ťažobného oprávnenia nájomcu bez premietnutia do zvýšenej ceny nájmu, zahŕňal aj hodnotu nerastov vytŕažených z prenajatého pozemku.

34. Najvyšší súd len pripomína, že v civilnom sporovom konaní poskytovaná súdna ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, ktorá zahŕňa aj legitímne očakávania strán, že ich spor bude rozhodnutý spravodlivo, pričom aj v tejto súvislosti je opodstatnená preferencia materiálneho a nie len formálneho poňatia súdnej ochrany.

35. Vzhľadom na zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle ust. § 420 písm. f/ CSP a vyššie uvedené dôvody tohto zrušenia, sa dovolací súd už ďalej nezaoberal prípustnosťou dovolania v zmysle ust. § 421 ods. 1 CSP, nakoľko preskúmanie právneho posúdenia veci dovolacím súdom v danom prípade nie je možné. Konštatované neúplné, nedostatočné, a tým nepreskúmateľné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, neobsahuje relevantný právny záver, ktorého správnosť alebo nesprávnosť by mohol dovolací súd vo vzťahu k dovolateľom položeným otázkam v tomto štádiu dovolacieho konania preskúmať.

36. Dovolací súd napokon dospel k záveru, že v rozhodovanej veci bolo nevyhnutné zrušiť okrem dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu aj uznesenie súdu prvej inštancie, ktorým rozhodol o výške náhrady trov konania (uznesenie Okresného súdu Nitra z 12. decembra 2019, č. k. 20Cb/43/2013-666, vo výroku III.). Na odôvodnenie tohto záveru dovolací súd uvádza, že v danom prípade nebol viazaný rozsahom podaného mimoriadneho opravného prostriedku s poukazom na ustanovenie § 439

písm. a/ CSP. V prípade závislosti výrokov môže dovolací súd prejednať aj závislý výrok bez toho, aby bol dovolateľom napadnutý a účinky dovolania sa vzťahujú aj na tento nenapadnutý, ale závislý výrok. Závislosť výrokov od seba závisí od konkrétneho právneho vzťahu. O závislosti možno hovoriť vtedy, ak medzi výrokmi existuje istý vzťah prejudiciality. Judikatúra najvyššieho súdu (R 73/2004) ustálila, že závislým výrokom môže byť nielen dovolaním nedotknutý výrok tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia,

ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci.

Vydanie uznesenia o výške náhrady trov konania je jednostranne závislé od existencie rozhodnutia vo veci samej. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu uznesenie súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutie vo veci samej by zostalo uznesenie o výške náhrady trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel a odporovalo by to princípu právnej istoty (obdobne viď napr. nález ústavného súdu zo 16. marca 2016, č. k. I. ÚS 549/2015-33, bod 20 a uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/173/2008, 2Cdo/267/2008, 1MCdo/14/2010, 1Cdo/36/2011, 6Cdo/201/2012, 4Cdo/52/2014 a 2MOBdoV/4/2012).

37. V ďalšom konaní je odvolací súd viazaný právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 CSP).

38. O trovách pôvodného konania a dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

39. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.